

ДЕЙНОСТ
на Националната експертна лекарска комисия
в областта на хората с увреждания
за периода 01.01.2024-30.06.2024г.

Информацията, обхваща дейностите по изпълнението на чл. 4, чл. 9, чл. 25, чл. 29 и чл. 31 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (Конвенцията), които са от компетентността на НЕЛК.

1. Изпълнение на дейности във връзка с чл. 4 от Конвенцията.

В изпълнение на чл. 25, ал. 5 от Закона за здравето и чл. 17, ал. 5 от Правилника за устройството и организацията на работа на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинските експертиза (ПУОРОМЕРКМЕ) НЕЛК осъществява експертни, контролно-методически и консултативни дейности по медицинската експертиза. В изпълнение на функциите си като национална институция в областта на медицинската експертиза, НЕЛК участва в разработването и усъвършенстването на законодателството и практиката в областта на медицинската експертиза.

През първо шестмесечие на 2024 г. са направени редица промени в нормативната уредба, регламентираща дейността на органите на медицинската експертиза, включително дейността на НЕЛК:

1.1. С Постановление на Министерския съвет № 47 от 13 март 2024 г. (обн. ДВ, бр. 23 от 19 март 2024 г.) за изменение и допълнение на ПУОРОМЕРКМЕ са направени следните промени в областта на медицинската експертиза:

- С цел осигуряване на прозрачност и безпристрастност при осъществяване на медицинската експертиза, както и с оглед на равномерното разпределение на подадените заявления-декларации за освидетелстване/преосвидетелстване от ТЕЛК, е въведен случайният принцип на разпределение на заявленията чрез равномерно електронно разпределение съобразно поредността на постъпването им в информационната база данни, поддържана от НЕЛК.

- С направените промени определянето на трайно намалена работоспособност (ТНР)/вид и степен на увреждане (ВСУ) се извършва по документи, без клиничен преглед, с изключение на случаите разписани в чл. 40 ал. 2 от ПУОРОМЕРКМЕ. ТЕЛК се произнася въз основа на наличната медицинска и друга документация, включително информацията в електронните здравни записи на лицата в Националната здравноинформационна система.

- Въведена е възможността за електронно връчване и уведомяване на лицата чрез Системата за сигурно електронно връчване (ССЕВ) при заявено желание от тяхна страна,

като се вменява задължение на ТЕЛК да изпраща експертното решение на освидетелстваното лице в три дневен срок от постановяването му.

- С направените изменения и допълнения е увеличен броя на ТЕЛК, като в страната функционират 146 ТЕЛК, което представлява увеличение с над 90 % спрямо 2023 г.

- Други изменения и допълнения, касаещи задълженията на председателите на ТЕЛК и регионалните картотеки на медицинската експертиза, относно процедурата по освидетелстване/преосвидетелстване на хората с увреждания.

1.2. Във връзка с ПМС № 47 от 13 март 2024 г. за изменение и допълнение на ПУОРОМЕРКМЕ от страна на НЕЛК са актуализирани **Практическите насоки по приложението на Наредбата за медицинската експертиза** (обн. ДВ. бр. 51 от 27 юни 2017 г., ... посл. изм. и доп. ДВ. бр. 23 от 19 март 2024 г.) и **Указанията за прилагане на нормативните изисквания при вземане на решения от ТЕЛК в областта на трудовата медицина и професионалните болести**. Практическите насоки и указания са изпратени на всички ТЕЛК в страната и са публикувани на обновената интернет страница на НЕЛК - <https://www.nelk.bg> в рубриката „Практически насоки“.

1.3. Във връзка със създаването на **междуведомствена работна група за временната неработоспособност в Министерство на здравеопазването**, през отчетния период, директорът и експерти от НЕЛК участваха в поредица от срещи и обсъждания с експерти от НОИ, Министерство на здравеопазването и „Информационно обслужване“ АД. В процес на сключване е Допълнително споразумение за взаимодействие между НОИ и НЕЛК за обмен на данни между „Електронния регистър на болничните листове и решенията по обжалването им“ (ЕРБЛРО), поддържан от НОИ и „Информационната база данни“ (ИБД), поддържана от НЕЛК.

1.4. Директорът и експерти от НЕЛК участваха в срещи с Министерство на здравеопазването и „Информационно обслужване“ АД за обсъждане въвеждането на принципа на случайното разпределение, съгласно промените в ПУОРОМЕРКМЕ, както и други въпроси свързани с развитието и надграждането на информационната база данни за отразяване на нормативните промени по отношение на електронното връчване на експертните решения (ЕР) на ТЕЛК/НЕЛК, дигитализацията на медицинските експертни досиета (МЕД) на освидетелстваните лица и други.

1.5. Важно условие за качеството на медицинската експертиза е поддържането на квалификацията на лекарите, включени в съставите на териториалните експертни лекарски комисии (ТЕЛК) в страната. В изпълнение на една от основните дейности по чл. 4 от Конвенцията и на основание чл. 14, ал. 2 и 3 от ПУОРОМЕРКМЕ НЕЛК организира и провежда обучение по медицинска експертиза на лекарите от ТЕЛК.

Съгласно разпоредбите на § 43 от ПЗР на ПМС № 47 от 13 март 2024 г. за изменение и допълнение на ПУОРОМЕРКМЕ (обн. ДВ. бр. 23 от 19 март 2024 г.) на НЕЛК е възложено провеждането на задължително обучение по медицинска експертиза на лекарите, които са включени за първи път в състава на новосъздадените ТЕЛК, както и обучение за работа с информационната база данни, поддържана от НЕЛК в изпълнение на чл. 108а, ал. 1 от Закона за здравето и чл. 54а, ал. 1 от ПУОРОМЕРКМЕ.

Във връзка с промените в ПУОРОМЕРКМЕ през първо шестмесечие на 2024 г. от страна на НЕЛК са разработени и утвърдени нови учебни програми за обучение по медицинска експертиза:

- **Учебна програма за присъствено обучение по медицинска експертиза на лекари, които за първи път са включени в ТЕЛК**, в изпълнение на чл. 14, ал. 3 от ПУОРОМЕРКМЕ и § 43 от ПМС № 47 от 13 март 2024 г. Програмата включва тридневен присъствен курс на обучение, завършващ с проверка на знанията. Учебната програма има за цел да запознае обучаващите се с нормативната уредба и изисквания в областта на медицинската експертиза, да формира практически умения, необходими при осъществяване на освидетелстване/преосвидетелстване на лица, преминали през ТЕЛК.

- **Учебна програма за дистанционно обучение по медицинска експертиза на лекари, които за първи път са включени в ТЕЛК**, в изпълнение на чл. 14, ал. 3 от ПУОРОМЕРКМЕ и § 43 от ПМС № 47 от 13 март 2024 г. Програмата за обучение е насочена към самоподготовка, включваща запознаване с основните нормативни документи, касаещи извършването на медицинската експертиза, както и организацията на работата на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинските експертизи. Акцентира се към формиране на практически умения, свързани с прилагане на Наредбата за медицинската експертиза.

- **Учебна програма за периодично обучение по медицинска експертиза на лекари, работещи в ТЕЛК**, в изпълнение на чл. 14, ал. 2 от ПУОРОМЕРКМЕ (дистанционна форма). Учебната програма за периодично обучение е насочена към усъвършенстване на придобитите знания на лекарите от ТЕЛК и затвърждаване на техните практическите умения, необходими при осъществяване на медицинската експертиза.

Утвърдени са два нови теста за самооценка на лекарите, преминали обучение по медицинска експертиза и нови образци на удостоверения за преминато обучение, издавани от НЕЛК в изпълнение на чл. 14, ал. 4 от ПУОРОМЕРКМЕ.

На страницата на НЕЛК за дистанционно обучение в платформата на „КредоУеб“ са качени презентации (лекционни материали), разработени от лекари от специализираните състави на НЕЛК, които са с дългогодишен опит в областта на медицинската експертиза. Публикуваните учебни материали: нормативни документи, практически насоки и конкретни казуси по оценка на временна неработоспособност, трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане (ТНР/ВСУ), трудова злополука и професионална болест, обхващат всички сфери на медицинската експертиза.

Във връзка с промените в нормативната уредба и с оглед повишаване на квалификацията на лекарите от ТЕЛК, съобразно техните знания и опит в областта на медицинската експертиза, е надградена дистанционната форма на обучение по медицинска експертиза, като за целта през първо шестмесечие на 2024 г. между НЕЛК и здравната платформа „КредоУеб“ е сключено допълнително споразумение и са разработени два отделни модула за обучение: **модул за първоначално обучение по медицинска експертиза на лекари, които за първи път са включени в ТЕЛК** (по чл. 14, ал. 3 от ПУОРОМЕРКМЕ) и **модул за периодично обучение на лекари от ТЕЛК** (по чл. 14, ал. 2 от ПУОРОМЕРКМЕ).

През 2024 г. в изпълнение на § 43 от ПЗР към ПМС № 47 от 13 март 2024 г. НЕЛК разработи и присъствена форма на обучение, която дава възможност на новоназначените лекари в ТЕЛК да се обучават в НЕЛК чрез съчетаване на теоретично обучение и усвояване на практически познания на място в НЕЛК. Разработването на програма за присъствено обучение по медицинска експертиза позволи да бъде надградена дистанционната форма на обучение, за да може да се отговори и да се покрие необходимостта на различните групи лекари от различен формат на обучение и да се осигури максимална достъпност на обучението по медицинска експертиза. Като лектори в присъственото обучение участват лекари с дългогодишен стаж и опит в областта на медицинската експертиза от специализираните състави на НЕЛК.

В изпълнение на § 43 от ПЗР към ПМС № 47 от 13 март 2024 г. **първоначално обучение по медицинска експертиза са преминали общо 209 новоназначени лекари в ТЕЛК, от които 167 лекари са преминали дистанционно обучение и 42 лекари са преминали присъствено обучение в НЕЛК.**

През м. май 2024 г. от страна на НЕЛК и „Информационно обслужване“ АД са проведени две обучения за работа в Информационната система за контрол на медицинската експертиза, в които са участвали над 200 лекари и технически сътрудници от новосъздадени ТЕЛК.

2. Изпълнение на дейности във връзка с чл. 7 от Конвенцията

2.1. За удовлетворяване потребностите на гражданите от пълна, достоверна и точна информация, през първо шестмесечие на 2024 г. е актуализирана информацията на официалния интернет сайт на НЕЛК - <https://www.nelk.bg>, като в определени рубрики информацията се публикува и обновява регулярно.

Във връзка с измененията и допълненията на ПУОРОМЕРКМЕ, приети с ПМС № 47 от 13 март 2024 г., са актуализирани нормативните документи и практически насоки за работа на органите на медицинската експертиза.

На страницата на НЕЛК в рубриката „За хората с увреждания“, в подрубрика „Често задавани въпроси“ - <https://www.nelk.bg/chesto-zadavani-vuprosi> подробно са разяснени промените в нормативната уредба в областта на медицинската експертиза, свързани с процедурата по освидетелстване/преосвидетелстване пред органите на медицинската експертиза.

2.2. На интернет страницата на НЕЛК в рубриката „За хората с увреждания“, в подрубрика „Електронни услуги“, през първо шестмесечие на 2024 г. е актуализирана информацията относно предоставяните от НЕЛК електронни услуги, както и информация за електронните услуги, предоставяни от държавните органи и институции в Република България през Единния портал за достъп до електронни административни услуги на Министерство на електронното управление на адрес: <https://egov.bg>

2.3. НЕЛК поддържа отворена телефонна линия за гражданите като за периода 01.01. – 30.06.2024 г. са проведени 4925 разговора по въпроси на лица с увреждания и техни близки във връзка с медицинската експертиза.

2.4. Обслужването на граждани се извършва и от служителите на гише в НЕЛК. През първо шестмесечие на 2024 г. са обслужени 1150 граждани, като на място се приемат документи (жалби срещу ЕР на ТЕЛК, запитвания и др.), правят се справки

относно движението на документи по обжалвани ЕР на ТЕЛК (къде се намира медицинското експертно досие на лицето, определена ли е дата за заседание, на коя дата е изпратено ЕР на ТЕЛК/НЕЛК и др.).

3. Изпълнение на дейности във връзка с чл. 9 от Конвенцията

Информацията за лицата, преминали през ТЕЛК/НЕЛК за установяване на трайно намалената работоспособност/вид и степен на увреждане (ТНР/ВСУ), се обработва в информационната база данни (ИБД) по чл. 108а, ал. 1 от Закона за здравето, която се състои от Единната информационна система на медицинската експертиза (ЕИСМЕ) и от Информационната система за контрол на медицинската експертиза (ИСКМЕ).

Хората с увреждания могат да достъпват до данни за техни експертни решения на ТЕЛК/НЕЛК в Единната информационна система на медицинската експертиза (ЕИСМЕ) и в Информационната система за контрол на медицинската експертиза (ИСКМЕ) през профила си в Системата за сигурно електронно връчване на МЕУ (Справки за физическо лице) и през собствения си профил на лице с увреждания в информационната система на Агенцията за хората с увреждания (ИС на АХУ). Когато лице с увреждане не намери свои персонални данни в профила си в ИС на АХУ, то може да подаде заявление до НЕЛК за актуализиране на данни в ЕИСМЕ (чл. 54б, ал. 1 от ПУОРОМЕРКМЕ).

В тази връзка през първо шестмесечие на 2024 г. е актуализирана **предоставяната от НЕЛК електронна административна услуга- на „Актуализация на данни в информационната база данни по чл. 108а, ал. 1 от Закона за здравето“, достъпна за гражданите на следния линк:**

<https://egov.bg/wps/portal/egov/dostavchitsi+na+uslugi/komisii%2C+sazdadeni+sas+zakon/uslugi-0000/9999>

Услугата се заявява до НЕЛК по електронен път чрез Системата за сигурно електронно връчване (ССЕВ), поддържана от МЕУ. За целта лицето следва да притежават профил в ССЕВ (<https://edelivery.egov.bg/>), достъпът до който се извършва с избрано от потребителя средство за електронна идентификация: ПИК на НОИ, ПИК на НАП, КЕП, мобилен КЕП В-Trust, мобилен КЕП Евротръст.

С присъединяването от 22.04.2024 г. на Информационната система за контрол на медицинската експертиза (ИСКМЕ), поддържана от НЕЛК- към Информационната система за обмен на справочна и удостоверителна информация (RegiX), се създаде възможност хората с увреждания да извършват справки за техни експертни решения, издадени от органите на медицинската експертиза. При проверка в ССЕВ през „Справки за физическо лице“ се отваря списък с услуги, като справката може да бъде извършена от лицата в двете системи от информационната база данни по чл. 108а от Закона за здравето, поддържана от НЕЛК:

- Единната информационна система на медицинската експертиза (ЕИСМЕ), и
- Информационната система за контрол на медицинската експертиза (ИСКМЕ).

През първо шестмесечие на 2024 г. са постъпили заявления за актуализиране на данни за експертни решения на ТЕЛК (ЕР на ТЕЛК) на 214 лица с увреждания, подадени от дирекции „Социално подпомагане“ и отделни физически лица. На основание чл. 54в, ал. 1-3 от ПУОРОМЕРКМЕ, след извършване на проверка в ЕИСМЕ и ИСКМЕ, са изготвени отговори до гражданите и при наличие на основания, са изпратени писма до

съответните регионални картотеки на медицинските експертизи за актуализирането на данни за ЕР на ТЕЛК в ЕИСМЕ.

4. Изпълнение на дейности във връзка с чл. 29 от Конвенцията

Във връзка с упражняване на изборителните права на хората с трайни увреждания и в съответствие с чл. 37, ал. 3а, т. 1 от Изборния кодекс, чл. 108а, ал. 6 от Закона за здравето и чл. 3 от Закона за електронното управление НЕЛК осигурява от 2021 г. достъп през RegiX на всички общински администрации в страната до определен обем от данни на хората с увреждания в Единната информационна система на медицинската експертиза (ЕИСМЕ).

Във връзка с изборите на 09.06.2024 г., приоритетно, е предоставен достъп на всички общински администрации до определен обем от данни в Информационната система за контрол на медицинската експертиза (ИСКМЕ), въз основа на подадена заявка за колективен достъп от Националното сдружение на общините в Република България.

По този начин наличието на трайно увреждане на избирателя, което не му позволява да упражни изборителното си право в изборно помещение, се установява от общинските администрации по служебен път.

От страна на Министерство на електронното управление, съвместно с НЕЛК, е създадена възможност общинските администрации да заявяват през ССЕВ вътрешна електронна услуга за удостоверяване на вписани обстоятелства за лице с увреждане (Писмо Рег. № МЕУ-11762/28.10.2022 г. на министъра на електронното управление).

От страна на НЕЛК е изпратена покана до институциите - големи консуматори на данни от ЕИСМЕ - за присъединяване към ИСКМЕ през системата RegiX. Продължава процеса по присъединяването на институциите към ИСКМЕ, при постъпило заявление в НЕЛК през МЕУ по реда на Общите условия за достъп през RegiX.

Във връзка с искания от общински администрации, от дирекции „Социално подпомагане“, НАП и от МТСП (по повод изпълнението на чл. 7, ал. 4, буква „а“ от Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика), през първо шестмесечие на 2024 г., са извършени проверки за наличието на данни за ЕР на ТЕЛК/НЕЛК на 85 лица в ИБД по чл. 108а от Закона за здравето. За целите на справката НЕЛК извършва проверка за наличието на експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК (ЕР на ТЕЛК/НЕЛК) на конкретното лице, за определения % трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, чужда помощ (в случай, че е определена), срок на определения % трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане.

5. Изпълнение на дейности във връзка с чл. 31 от Конвенцията

5.1. На основание чл. 3, ал. 1 във вр. с чл. 2, ал. 4 от Закона за електронното управление, в качеството на централен администратор на данни в информационната база данни по чл. 108а, ал. 1 от Закона за здравето, НЕЛК е задължена да предоставя при поискване служебно и безплатно данните на всички административни органи, на лицата, осъществяващи публични функции, и на организациите, предоставящи обществени услуги, които въз основа на закон или подзаконов нормативен акт, приет от Министерския съвет, също обработват тези данни. Данните се предават през Системата за обмен на справочна и достоверителна информация (RegiX) с основна цел да се

намали административната тежест за гражданите, да се оптимизира работата на администрациите и организациите и да се намали времето за предоставяне на административни услуги за хората с увреждания.

През първо шестмесечие на 2024 г. през RegiX са регистрирани 173 641 заявки от потребители за достъп до данни на хора с увреждане в ЕИСМЕ, поддържана от НЕЛК. Най-големи потребители на данни от ЕИСМЕ през RegiX са:

- Агенцията за социално подпомагане, чрез дирекциите „Социално подпомагане“ в страната

- Физически лица, които могат да достъпват до личните си данни в експертни решения на ТЕЛК/НЕЛК в ЕИСМЕ през Системата за сигурно електронно връчване. През първо шестмесечие на 2024 г. са регистрирани 30 023 заявки за достъп до персонални данни от физически лица;

- Националният осигурителен институт;
- Националната агенция за приходите;
- Агенцията по заетостта;
- Министерството на вътрешните работи;
- Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури
- Общинските администрации в страната.

Данните показват, че през второ тримесечие на 2024 г. достъпът на общините до данни в ЕИСМЕ се е увеличил с 80 %. Като положителна тенденция се отчита и увеличаването на броя на общините и районите, извършващи справки в ЕИСМЕ през RegiX, като от 117 общини и райони през първо тримесечие, техният брой се е увеличили на 168 общини и райони.

Достъпът до данни в ЕИСМЕ за хората с увреждания дава възможност на институциите и органите по чл. 108а, ал. 6 от Закона за здравето да извършват справки относно наличието на експертни решения на ТЕЛК/НЕЛК на хората с увреждане.

След присъединяването на ИСКМЕ към средата RegiX на 22.04.2024 г. в периода м. май – м. юни 2024 г. са регистрирани **5905 заявки от потребители за достъп до данни на хора с увреждания в ИСКМЕ, поддържана от НЕЛК.** Най-големи потребители на данни от ИСКМЕ през RegiX, през този период, са хората с увреждания, които достъпват до личните си данни в експертни решения на ТЕЛК/НЕЛК в ИСКМЕ през ССЕВ. През периода са регистрирани 4832 заявки за достъп до данни от физически лица.

5.2. В изпълнение на чл. 82, ал. 3 във вр. с чл. 82, ал. 1 от Закона за хората с увреждания и чл. 87, ал. 2, т. 1 от Правилника за неговото прилагане НЕЛК предоставя ежедневно на АХУ информация за освидетелстваните и преосвидетелстваните лица с увреждания.

В резултат на предприетите мерки от НЕЛК и Агенцията за хората с увреждания от м. февруари 2024 г. е изградена техническа свързаност между Информационната система за контрол на медицинската експертиза (ИСКМЕ) и Информационната система на Агенцията за хората с увреждания (ИС на АХУ), като данните за експертните решения на ТЕЛК/НЕЛК в ИСКМЕ се визуализират в персоналния профил на хората с увреждания.

През първо шестмесечие на 2024 г. са извършени 99 593 обръщания (запитвания) на информационната система на АХУ към информационната база данни, поддържана от НЕЛК, с цел извличане на данни за хората с увреждания.

5.3. С цел предоставяне на информация на хората с увреждания на интернет сайта на НЕЛК през 2024 г. е обновена информацията в рубриката „Полезна информация“, където хората с увреждания имат достъп до „Данни за контакт с ТЕЛК съставите в страната“, с директна връзка към Портала за отворени данни (<https://data.egov.bg/>) на Министерство на електронното управление.

Хората с увреждания и институциите имат достъп до информация за ТЕЛК - работно време, адрес за кореспонденция, телефон за контакт и имейл адрес. Актуализирана е информацията и за регионалните картотеки на медицинските експертизи (РКМЕ) - работно време, адрес за кореспонденция, телефон за контакт и имейл адрес на Портала за отворени данни (<https://data.egov.bg/>).

През второ шестмесечие на 2024 г. НЕЛК продължава да работи за изпълнение на планираните основни приоритети в работата на институцията в областта на правата на хората с увреждания:

- Публичност и информираност на гражданите, органите в държавната администрация и други заинтересовани групи потребители относно извършването на медицинската експертиза в НЕЛК.
- Усъвършенстване на функционалностите в информационната база данни (ИБД) по чл. 108а от Закона за здравето, които отразяват действащите процеси в системата на медицинската експертиза при освидетелстване на лицата по отношение на ТНР/ВСУ.
- Предоставяне на данни по служебен път на по-широк кръг от органи и институции през Средата за междурегистров обмен на данни (RegiX), с цел намаляване на административната тежест за гражданите.
- Засилване на взаимодействието с други органи в държавната администрация за провеждането на политики в полза на хората с увреждания.